

ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΑΡΜΟΝΙΑ
Α΄ ΤΑΞΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
13/05/2022

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 2
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

1.

Μόλις τ' άκουσε αυτά ο Θηραμένης, μ' ένα πήδημα βρέθηκε κοντά στον βωμό και είπε: «Κι εγώ, άνδρες, ικετεύω στ' όνομα της ίδιας της δικαιοσύνης να μη δοθεί στον Κριτία το δικαίωμα να διαγράψει ούτε εμένα, ούτε όποιον από σας θέλει, παρά να δικαζόμαστε κι εσείς κι εγώ σύμφωνα με τον νόμο που τούτοι έφτιαξαν για όσους είναι στον κατάλογο. Το ξέρω βέβαια, μα τους θεούς», είπε, «ότι σε τίποτα δεν θα με βοηθήσει αυτός ο βωμός, θέλω όμως να δείξω ακόμα ότι τούτοι δω δεν είναι μονάχα φριχτά άδικοι με τους ανθρώπους, αλλά και ασεβέστατοι προς τους θεούς. Απορώ όμως», πρόσθεσε, «που εσείς, ευυπόληπτοι άνθρωποι, δεν σκέφτεστε να υπερασπίσετε τους εαυτούς σας — κι ας ξέρετε ότι τ' όνομα του καθενός σας μπορεί να σβηστεί εξίσου εύκολα με το δικό μου!»

(απόδοση Ρ. Ρούφος)

2.

α) Στο συγκεκριμένο χωρίο αποτυπώνονται τα λόγια του Θηραμένη προς τους βουλευτές όταν πλέον αντιλαμβάνεται τη δυσμενή θέση στην οποία βρίσκεται λόγω της συμπεριφοράς του Κριτία και των ομοϊδεατών του, που δεν διστάζουν να απειλήσουν ανοιχτά τους βουλευτές. Έτσι, η αυτοπαθητική αντωνυμία *ὕμῖν αὐτοῖς* και η προσωπική αντωνυμία *ὕμῶν* αναφέρονται στους βουλευτές, ενώ η κτητική αντωνυμία *ἐμόν* αναφέρεται στον Θηραμένη και συγκεκριμένα στο όνομά του που διαγράφηκε από τον κατάλογο των Τρισχιλίων.

β) Ο Θηραμένης έπεσε ικέτης στον βωμό, αν και γνώριζε ότι κάτι τέτοιο δεν πρόκειται να τον σώσει (*οὐδέν μοι ἀρκέσει ὄδε ὁ βωμός*), εφόσον οι τριάκοντα ως *ἀδικώτατοι και ἀσεβέστατοι*, όπως τους χαρακτηρίζει, δεν επρόκειτο να σεβαστούν το άσυλο. Καταγγέλλει την παράνομη διαγραφή του από τον κατάλογο από τον κυνικό και αδίστακτο Κριτία. Απευθύνει το τελευταίο του επιχείρημα προς τους βουλευτές προειδοποιώντας τους ότι όπως ο Κριτίας διέγραψε αυθαίρετα το όνομά του από τον κατάλογο των Τρισχιλίων, έτσι θα μπορούσε εύκολα να διαγράψει και

το όνομα του καθενός από τους βουλευτές, καθώς κανένας δεν είναι πλέον ασφαλής. Η ίδια μοίρα περιμένει και εκείνους, αφού ο Κριτίας καταδίκασε σε θάνατο ένα μέλος των Τριάκοντα και μάλιστα ένα μέλος που διέθετε καλή φήμη. Ο Θηραμένης ζήτησε να κριθεί με βάση τον νόμο που οι ίδιοι οι Τριάκοντα θέσπισαν. Ωστόσο, όπως φαίνεται και στις επόμενες παραγράφους, ήταν καταδικασμένος να πεθάνει, καθώς οι βουλευτές τρομοκρατημένοι από το καθεστώς δεν επρόκειτο να αντιδράσουν.

3.

ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν: Ο βωμός ή εστία αποτελούσε χώρο λατρείας στο σπίτι ή σε δημόσιους χώρους. Βωμός υπήρχε και στη Βουλή. Στον βωμό μπορούσε να προσφύγει ζητώντας άσυλο οποιοσδήποτε κινδύνευε. Είναι γνωστό ότι οι αρχαίοι Έλληνες σέβονταν ιδιαίτερα τους ικέτες, ενώ κάθε προσπάθεια απομάκρυνσης από τον ιερό χώρο ή κακοποίησης τους θεωρούνταν πράξη ιεροσύλη που μόλυνε ηθικά όλη την πόλη.

τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων: Πρόκειται για έναν κατάλογο τρεις χιλιάδων πολιτών, οπαδών και ομοϊδεατών του καθεστώτος των Τριάκοντα τυράννων. Αν κάποιος από όσους συμπεριλαμβάνονταν στον κατάλογο είχε κατηγορηθεί, δεν μπορούσε να καταδικαστεί χωρίς της έγκριση των πεντακοσίων βουλευτών. Για τους υπόλοιπους πολίτες αποφάσιζαν οι Τριάκοντα τύραννοι. Ο Θηραμένης ήταν ενταγμένος σε αυτόν τον κατάλογο, αλλά ο Κριτίας δίχως να σέβεται τους νόμους που το ίδιο το καθεστώς είχε θεσπίσει, διέγραψε αυθαίρετα τον Θηραμένη ώστε να μπορεί να τον θανατώσει και να φαίνεται πως λειτουργεί νομότυπα.

τοὺς ἔνδεκα: Ήταν δέκα αξιωματούχοι, ένας από κάθε φυλή, και μαζί με τον γραμματέα ήταν προϊστάμενοι του «δεσμοτηρίου» και υπεύθυνοι για την εκτέλεση των ποινών που επιβάλλονταν για διάφορα αδικήματα. Αν ο κατηγορούμενος ομολογούσε, οι Έντεκα τον εκτελούσαν, αν όμως όχι, τον παρέπεμπαν στα αρμόδια δικαστήρια.

4. α)

Θετικός Βαθμός	Συγκριτικός Βαθμός	Υπερθετικός Βαθμός
ἄδικοι	ἀδικώτεροι	ἀδικώτατοι
ἀσεβεῖς	ἀσεβέστεροι	ἀσεβέστατοι
θρασέος	θρασουτέρου	θρασουτάτου
ἀναιδοῦς	ἀναιδεστέρου	ἀναιδεστάτου
καλοί	καλλίονες (ή καλλίους)	κάλλιστοι

4. β)

νομίζω: νομοῦσι(ν)

ἔγραψαν: γράφηθι

ἀγνοῶ: ἀγνοοῖτε

θαυμάζω: τεθαυμάσαμεθα

ἀπαγαγόντες: ἀπαγάγη

5.

εστιατόριο, αλοιφή, αδιάκριτος/η, διάρκεια, ένδεια

6. α)

εἰσελθῶν→ επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο Υποκείμενο του ρήματος (Κριτίας), δηλώνει το προτερόχρονο

εἶναι→ αντικείμενο του ρήματος νομίζω, ειδικό απαρέμφατο, ετεροπροσωπία

οἱ ἐφεστηκότες→ έναρθη επιθετική μετοχή, παράθεση στο υποκείμενο οἶδε

τοῦτο→ αντικείμενο στο ρήμα οὐκ ἀγνοῶ

ἀδικῶτατοι→ κατηγορούμενο στο υποκείμενο οὔτοι μέσω του συνδετικού ρήματος εἰσίν

6. β)

Οι μαθητές μπορούν να γράψουν πέντε από τις παρακάτω επιλογές: **εἰσελθόντες**: επιρρηματική χρονική μετοχή, **σύν τοῖς ὑπηρέταις**: εμπρόθετος προσδιορισμός της συνοδείας στη μετοχή εἰσελθόντες, **ἡγουμένου**: επιρρηματική τροπική μετοχή, **κατὰ τὸν νόμον**: εμπρόθετος προσδιορισμός της συμφωνίας στη μετοχή κατακεκριμένον, **λαβόντες/ἀπαγαγόντες**: επιρρηματικές χρονικές μετοχές, **οὔ δεῖ**: δευτερεύουσα αναφορική επιρρηματική πρόταση σε θέση επιρρηματικού προσδιορισμού του τόπου στη μετοχή ἀπαγαγόντες.

7.

Όπως αναφέρεται στο Κείμενο Β, ο Κριτίας και ο Θηραμένης ήταν φίλοι αρχικά και ομοϊδεάτες. Δεν άργησαν βέβαια να φανούν οι αντιθέσεις στους κόλπους τον Τριάκοντα. Ήδη από τον λόγο του προς τον Θηραμένη

αντιλαμβανόμαστε πόσο εκδικητικός, αδίστακτος, ανάλγητος και φανατικός ήταν, εφόσον, όπως μας μεταφέρει ο Ξενοφώντας, «είχε διάθεση να σκοτώσει πολύν κόσμο». Η κορύφωση του κυνισμού του αποκαλύπτεται όταν αναφέρει στον Θηραμένη πως «όποιος θέλει να κυριαρχή είν' υποχρεωμένος να βγάξη από τη μέση εκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν εμπόδιο». Αυτή η θέση προοικονομεί και την μετέπειτα στάση του, καθώς όντως ο Θηραμένης θεωρήθηκε εμπόδιο, καταδικάστηκε και θανατώθηκε.

Όμως, πριν από τη θανάτωσή του πέρασε από μία προσχεδιασμένη δίκη. Ο Κριτίας είχε αναγκάσει τους βουλευτές να ψηφίσουν φανερά παρακωλύοντας τη λειτουργία ενός δημοκρατικού θεσμού και δεν δίστασε να απειλήσει ανοιχτά του βουλευτές φέρνοντας οπλισμένους στα κιγκλιδώματα της Βουλής. Μπορεί να χαρακτηριστεί αρχομανής και άδικος, εφόσον καταπατά τους νόμους και ενδιαφέρεται μόνο για την εξουσία του. Ταυτόχρονα, είναι βίαιος και αμείλικτος αφού καταδικάζει σε θάνατο έναν πρώην ομοϊδεάτη του. Ως αναιδής και κυνικός απευθύνεται στους βουλευτές τονίζοντας ότι δεν θα επιτρέψει την αθώωση του Θηραμένη και τον διαγράφει από τον κατάλογο με την υποτιθέμενη σύμφωνη γνώμη όλων («*Εγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. Καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν*»). Τέλος, είναι ένας ανόσιος τύραννος που δεν σέβεται ούτε την προσφυγή του Θηραμένη στον βωμό.

8.

1-β (σ.19), 2-α (σσ.30-31), 3-β (σ.27), 4-α (σ.29), 5-β (σ.21)

*Τις απαντήσεις επιμελήθηκαν οι φιλόλογοι Παπαδοπούλου Αντιγόνη και Καραβά Δήμητρα.